

14. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. Лексика — українські енциклопедії та словники. URL: https://leksika.com.ua/15500623/legal/ugoda_pro_torgovelni_aspekti_prav_intelektualnoyi_vlasnosti (дата звернення: 22.12.2024).

Гусак Т. П.

*доцент кафедри фінансів і права Луцького інституту розвитку людини
Університету «Україна»*

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5491-4483>

ЕВОЛЮЦІЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ

Прокуратура виконує важливу роль у правовій системі, забезпечуючи захист прав і свобод громадян, дотримання законності та представлення інтересів держави в суді. В Україні ця інституція пройшла складний шлях розвитку, позначений значними законодавчими змінами. Особливо мало став період після здобуття незалежності, коли виникла необхідність адаптувати роботу прокуратури до нових політичних і соціальних умов, а також до вимог євроінтеграції.

Зміни у законодавстві, які вплинули на функції та повноваження прокуратури, стали відображенням трансформації системи державного управління. Відмова від радянської моделі нагляду за дотриманням законів і перехід до стандартів, спрямованих на захист прав громадян і державних інтересів, свідчать про поступ у напрямі демократичного розвитку. Водночас ці зміни супроводжувалися низькими викликами, які потребують додаткового аналізу та корекції законодавчої бази.

Аналіз еволюції повноважень прокуратури має не лише теоретичне, але й практичне значення. Він дозволяє оцінити ефективність проведених реформ і шляхи їх подальшого вдосконалення. Перші прототипи сучасної прокуратури виникли ще в дорадянські часи, виконуючи функції представництва державних інтересів і контролю за дотриманням законів. У радянський період прокуратура стала центральним органом нагляду за законністю, але її діяльність переважно відповідала інтересам державної системи, а не правам громадян.

Після проголошення незалежності України в 1991 році прокуратура почала змінюватися відповідно до нових реалій правової держави. Поступовий відхід від радянської моделі, яка була зосереджена на загальному погляді, став першим етапом адаптації до європейських стандартів. В цьому контексті ключова роль злочинів Закон України

«Про прокуратуру», ухвалений у 1991 році, який заклав підґрунтя для подальшого реформування цієї інституції [1].

У 2000-х роках реформи набули нової динаміки. Важливим кроком стало прийняття у 2014 році оновленого Закону «Про прокуратуру», який визначив нові пріоритети в її діяльності. Було скасовано функцію загального нагляду, а основна увага спрямована на представництво інтересів держави у суді, підтримку публічного звернення та контроль за дотриманням законів у кримінальному провадженні. Ці зміни стали наслідком євроінтеграційного курсу України та зумовили необхідність прийняття національного законодавства на відповідність до міжнародних стандартів.

Перехід від радянської централізованої моделі до демократичних стандартів виявився складним процесом. Попри значні досягнення, реформи прокуратури тривають, однак сучасні виклики та розвиток правової держави вимагають подальшої вдосконалення.

Євроінтеграція суттєво вплинула на реформування прокуратури. У рамках Угоди про асоціацію з ЄС, підписаної в 2014 році, Україна взяла на себе зобов'язання здійснити глибокі зміни в системі правосуддя. Закон «Про прокуратуру» того ж року визначив три основні завдання: підтримку публічного обвинувачення, представництво державних інтересів у суді та нагляд за досудовим розслідуванням. Ці нововведення були розроблені відповідно до рекомендацій Венеціанської комісії та Ради Європи, спрямованих на забезпечення прозорості та незалежності прокуратури.

Законодавчі зміни 2014 року суттєво внесли на забезпечення незалежності прокуратури. Нові підходи до призначення прокурорів, створення кваліфікаційно-дисциплінарних комісій та реформування внутрішньої організації стали внутрішніми кроками для мінімізації політичного впливу. Впровадження відкритих конкурсів на посади сприяло підвищенню прозорості та залученню кваліфікованих і добросовісних фахівців.

У межах євроінтеграційного курсу особливу увагу приділено спеціалізованим прокуратурам, зокрема Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі (САП). Її основним завданням є контроль за розслідуванням корупційних злочинів відповідно до європейських стандартів. Створення САП стало великим кроком для зміцнення довіри громадян до системи правосуддя, хоча ефективність її роботи залежить від політичної волі та взаємодії з іншими правоохоронними органами [2].

Євроінтеграційні реформи спричинили значні зміни у функціонуванні прокуратури. Перехід до європейських стандартів сприяв підвищенню прозорості та ефективності її діяльності. Одночасний процес залишається незавершеним, а досягнення повної відповідності

міжнародним стандартам є ключовою умовою інтеграції України до європейського правового простору.

Попри позитивні аспекти реформ, недоліків і недоліків, які потребують аналізу та усунування. Відмежування прокуратури від політичного впливу й стало місцем кроком, але цей процес стикався з труднощами, такими як недостатня прозорість процедур і слабкий громадський контроль. Питання незалежності прокуратури все ще залишається актуальним, оскільки на призначенні керівної посади досягає значної міри залежить від виконавчої влади, що створює ризики впливу на її діяльність [5, с. 75].

Скасування функції загального перегляду сталося з найсуперечливіших змін у реформуванні прокуратури. З одного боку, це відповідало міжнародним стандартам, спрямованим на уникнення дублювання функцій між широкими правоохоронними органами. З іншого боку, скасування цієї функції обмежило можливості прокуратури впливати на системні порушення в державному управлінні, створивши правовий вакуум у багатьох сферах. Як внаслідок, зросло навантаження на інші органи, які часто виявлялися неготовими оперативно реагувати на нові виклики [3].

Особливу увагу слід приділити спеціалізації прокуратури. Важливим досягненням стало створення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП), що відповідає європейським стандартам у боротьбі з корупцією. Однак її ефективність значною мірою залежить не тільки від законодавчих норм, але й від політичної підтримки. Часто діяльність САП спостерігається із саботажем чи підтримкою в розгляді справи, що підкреслює необхідність удосконалення механізмів взаємодії між правоохоронними структурами [7, с. 814].

Реформування прокуратури також супроводжується організаційними та кадровими викликами. Масова ротація прокурорів, недостатній рівень їхньої підготовки до роботи в нових умовах, а також перевантаження справами через воєнний стан дозволяють досягти очікуваних результатів. Ці фактори свідчать про потребу в подальшій системній роботі над зміцненням кадрового потенціалу та підвищення професійного рівня працівників прокуратури.

Законодавчі зміни в діяльності прокуратури є місцем і необхідним етапом у реформуванні правової системи України. Вони націлені на приведення прокуратури до сучасних європейських стандартів, проте потребують подальшого вдосконалення. Особливо важливо усунути системні прогалини та врахувати специфіку сучасних викликів, щоб забезпечити баланс між реформаторськими амбіціями та реальними потребами правової системи [4, с. 10–12].

Еволюція повноважень прокуратури України демонструє перехід від радянської моделі із загальним поглядом на європейські стан-

дарті, спрямовані на захист прав людини і верховенство права. Цей процес демонструє прагнення до вдосконалення роботи прокуратури відповідно до демократичних принципів.

Значними досягненнями стали скасування функцій загально-го нагляду, створення спеціалізованих прокуратур, таких як Спеціалізована антикорупційна прокуратура, і запровадження прозорих процедур добору кадрів. Ці кроки стали основою для забезпечення незалежності прокуратури та підвищення ефективності її функціонування [6, с. 137–139].

Проте залишаються виклики, які потребують уваги. Нерівномірність впровадження реформ, кадрові й організаційні труднощі, а також слабка координація між правоохоронними органами обмежують можливість змін. Також політична незалежність прокуратури й ефективність роботи спеціалізованих підрозділів залишаються актуальними питаннями, які потребують подальшого вирішення для зміцнення довіри до правової системи України.

Таким чином, реформування прокуратури України є процесом, який триває. Для успішного завершення необхідно забезпечити подальше його вдосконалення законодавства, орієнтоване на практичну реалізацію змін, а також усунути наявні недоліки в організації її діяльності. Ці кроки сприяють лише підвищенню ефективності прокуратури, а й зміцненню довіри громадян до системи правосуддя в Україні.

Список використаних джерел

1. Курбатова І. Становлення та розвиток органів прокуратури на теренах України: історико-правовий аспект. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. Numărul 5(39). 2019. ISSN 2345–1130. С. 142–146. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/142-146_7.pdf
2. Литвак О. М., Шумський П. В. Становлення та розвиток прокуратури України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 3. С. 10–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2012_3_4.
3. Мавдрік М. Я. Становлення та розвиток прокуратури України як інституту захисту прав і свобод людини і громадянина. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2012. № 3. С. 22–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2012_3_5.
4. Маляренко В. Т. Слово судді про прокурора і прокуратуру. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2008. № 2. С. 7–15.
5. Попович Є. М. Делополітизація органів прокуратури як передумова їх ефективного функціонування. *Південноукраїнський правовий часопис*. 2010. № 1. С. 74–76
6. Прилуцький С. В. Вплив історичного досвіду на процес реформування прокуратури України. *Реформування органів прокуратури України: проблеми і перспективи: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 2–3 жовт. 2006 р.)*. К.: Акад. прокуратури України, 2007. С. 135–142.

7. Юсупов В. А. Становлення та розвиток органів прокуратури до здобуття незалежності України. Форум права. 2012. № 2. С. 813–818. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_2_130.

Жулавська Е. К.

*студентка 1-го курсу магістратури
факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДОБРОЧЕСНІСТЬ, ЗРАЗКОВІСТЬ ПОВЕДІНКИ ТА ДИСЦИПЛІНОВАНІСТЬ ЯК ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРОКУРОРА

У сучасних умовах діяльності органів прокуратури актуалізується проблема дослідження особистості прокурорів в антикорупційному аспекті, формування в них здатності протистояти та протидіяти корупційним факторам і загрозам.

Доброчесність, зразковість поведінки та дисциплінованість є фундаментальними вимогами до професійної поведінки прокурора, які формують його етичні стандарти та впливають на його правовий статус у суспільстві. Доброчесність передбачає дотримання високих моральних принципів, нетолерантність до корупції, прозорість у діяльності та справедливе ставлення до всіх учасників процесу. Зразковість поведінки виражається у демонстрації високих етичних стандартів як у професійній діяльності, так і в особистому житті, що сприяє формуванню позитивного іміджу прокуратури та зміцненню довіри громадськості до всієї системи правоохоронних органів та системи правосуддя. Дисциплінованість проявляється у чіткому дотриманні законів, виконанні службових обов'язків, наказів керівництва та самоконтролі, що забезпечує ефективність роботи прокурора. Поєднання цих якостей дозволяє прокурору діяти в інтересах правосуддя, захищати права людини та підтримувати правопорядок, формуючи суспільне уявлення про прокуратуру як про взірець етичності та професіоналізму.

Відповідно до п. 10 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» діяльність прокуратури ґрунтується на неухильному дотриманні вимог професійної етики та поведінки [1]. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів України визначає основні принципи етичної поведінки прокурорів, зокрема законність, неупередженість і доброчесність, якими вони повинні керуватися при виконанні своїх службових обов'язків та поза службою. Ст. 16 передбачено, що при